

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI ŁĄCZNOŚCI**
Z POLAKAMI ZA GRANICĄ
(NR 50)
z dnia 22 stycznia 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Łączności z Polakami za Granicą (nr 50)

22 stycznia 2026 r.

Komisja Łączności z Polakami za Granicą, obradująca pod przewodnictwem posła **Zbigniewa Konwińskiego (KO)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie informacji ministra edukacji na temat wydawania legitymacji uczniowskich dla uczniów szkół polskich i polonijnych za granicą.

W posiedzeniu udział wzięli: **Magda Witan** zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji Narodowej, **Renata Trzcńska** naczelnik wydziału w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych wraz ze współpracownikiem.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Leszek Jasiński** oraz **Adrian Maćkiewicz** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł **Zbigniew Konwiński (KO)**:

Otwieram posiedzenie Komisji Łączności z Polakami za Granicą.

Stwierdzam kworum.

Witam obecnych gości na dzisiejszym posiedzeniu: panią Magdę Witan, zastępcę dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej w Ministerstwie Edukacji Narodowej, panią Renatę Trzcńską, naczelnik w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami Ministerstwa Spraw Zagranicznych, pana Przemysława Ołowskiego, głównego specjalistę w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ.

Porządek obejmuje jeden punkt – rozpatrzenie informacji ministra edukacji na temat wydawania legitymacji uczniowskich dla uczniów szkół polskich i polonijnych za granicą. Porządek wynika z planu pracy przyjętego na bieżące półrocze. Materiał dotyczący rozpatrywanego punktu został państwu dostarczony.

Przystępujemy do realizacji porządku dziennego. Bardzo proszę o zabranie głosu przez panią dyrektorkę Magdę Witan.

Zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji Narodowej **Magda Witan**:

Dzień dobry. Szanowna Komisjo, informacja na piśmie została państwu przekazana, więc postaram się w skrócie przedstawić informację ministra edukacji na temat wydawania legitymacji uczniowskich uczniom szkół polskich i polonijnych. Natomiast jeżeli będą jakieś dodatkowe pytania, to oczywiście jestem do państwa dyspozycji.

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo oświatowe minister edukacji prowadzi szkoły w Polsce, które kształcą na odległość, oraz szkoły polskie przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej za granicą. Zgodnie też z naszą ustawą o systemie oświaty uczniowi takiej szkoły – są to szkoły, które są pod nadzorem Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, jednostki, która jest podległa ministrowi edukacji – taka legitymacja może być wydawana na wniosek ucznia w przypadku ucznia pełnoletniego czy też na wniosek rodziców ucznia w przypadku ucznia niepełnoletniego. Zgodnie również z przepisami nie wydaje się e-legitymacji szkolnej, czyli mówiąc tak prostszym językiem, uczniom wydaje się taką standardową, plastikową legitymację szkolną.

Jeśli chodzi o dane statystyczne wydanych e-legitymacji, to są dane na 16 stycznia 2026 r., to w roku szkolnym 2025/2026 zostało wydanych 1860 legitymacji, w tym 153 dla uczniów, którzy korzystają z edukacji na odległość oraz 1707 legitymacji uczniom szkół polskich. We wcześniejszym roku szkolnym, czyli w 2024/2025, łącznie legitymacji zostało wydanych 2361. Z tabelki, którą też państwo macie w materiałach, wynika, że nie wszyscy rodzice korzystają z tej opcji. Tak dla przykładu w grudniu 2025 r. wydano 1860 legitymacji, podczas gdy uczniów było trochę ponad 17 tys.

Jeżeli zaś chodzi o wydawanie legitymacji szkolnych uczniom szkół polonijnych, tutaj jest przewidziany zupełnie inny tryb. Zgodnie z przepisami i z rozporządzeniem ministra infrastruktury i budownictwa legitymacja może być wydawana dzieciom i młodzieży nie dłużej niż do 18. roku życia w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach tzw. Polonijnych, czyli prowadzonych przez organizacje społeczne, w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, sekcjach polskich, które funkcjonują w szkołach działających w systemie oświaty innych państw. W praktyce obecnie sekcje polskie są we francuskim systemie oświaty oraz w szkołach europejskich, które działają na podstawie Konwencji o statucie szkół europejskich. Takie legitymacje dla uczniów polonijnych są wydawane przez konsula RP właściwego ze względu na siedzibę szkoły. Dziękuję, bardzo.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Dziękuję.

Czy MSZ jeszcze? Proszę bardzo.

Naczelnik wydziału w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych Renata Trzcińska:

Dzień dobry. Z perspektywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych uczniom pobierającym naukę języka polskiego poza granicami RP przyznawane są dwa rodzaje legitymacji. Jak już wspomniała pani dyrektor, pierwsza to jest dla uczniów szkół polskich poza nadzorem ORPEG. Z naszej perspektywy na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia o zmianie ustawy – Prawo konsularne konsul właściwy ze względu na siedzibę szkoły wydaje uczniom i nauczycielom legitymacje poświadczające uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów w związku z pobieraniem albo nauczaniem języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą.

Warto tu zaznaczyć, że od połowy 2024 r. legitymacje dla uczniów i nauczycieli polonijnych są drukami ściślego zarachowania kategorii trzeciej. Oznacza to, że takie legitymacje są drukowane w Polsce i wysyłane zgodnie z oczekiwaniami poszczególnych konsułów na placówki. Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ rok rocznie prowadzi statystyki legitymacji wydawanych uczniom i nauczycielom. To tyle. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Otwieram dyskusję.

Proszę bardzo, pani posłanka Nowicka, później pan poseł Dziedziczak.

Poseł Wanda Nowicka (Lewica):

Dziękuję bardzo. Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, szanowni państwo, ja mam właściwie pytanie doprecyzowujące. Jeśli mówimy o ulgach na komunikację, to w danym kraju czy w Polsce?

Naczelnik wydziału w departamencie MSZ Renata Trzcińska:

W Polsce.

Poseł Wanda Nowicka (Lewica):

W Polsce. Czyli one nie uprawniają do żadnych ulg, jak na przykład... A czy nie powinno być tak, że w krajach unijnych, bo o innych nie mówię, młodzież nie powinna mieć prawa do ulg? Oni mogą mieć na innej podstawie, na podstawie tego, że uczą się też w szkołach europejskich, to mogą takie mieć ulgi, ale nie wiem... Czy była jakaś próba, żeby się zastanowić, czy jakichś jeszcze innych uprawnień tam na miejscu by nie mogli mieć, dzięki tym legitymacjom?

Naczelnik wydziału w departamencie MSZ Renata Trzcińska:

My się skupiamy...

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Jeszcze poseł Dziedziczak i później odpowiedzi.

Poseł Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Bardzo dziękuję. Szanowny panie przewodniczący, państwo, posłowie, drodzy goście, ja muszę powiedzieć, że dawno nie widziałem tak źle przygotowanej Komisji, jeśli chodzi zarówno o materiały czy pseudomateriały, jak i dobór gości. Nie wiem, czy to tak powinno być, że na Komisję przychodzą naczelnicy. *Nothing personal* do pani, tylko bardziej uwaga do pani ministerstwa.

Jednak na komisje sejmowe powinni przychodzić wiceministrowie, dyrektorzy departamentów minimum na rozmowy z posłami, a nie naczelnicy. To jest pierwsza uwaga techniczna.

Jeśli chodzi o materiał, to ten materiał nic nam nie mówi, dlatego że dyskusja wokół legitymacji szkolnych to nie jest dyskusja wyłącznie o legitymacjach ORPEG-owskich, czyli legitymacjach związanych ze szkołami polskimi prowadzonymi przez państwo polskie, rozsianymi na całym świecie. Od zawsze szkoły te wydawały polskie legitymacje szkolne i to nie jest żadna nowość, to nie jest żadne wyzwanie.

Dyskusja i temat zgłoszony do planu pracy był związany z legitymacjami szkolnymi szkół polonijnych, a więc legitymacjami szkolnymi kierowanymi do nowych ośrodków. Nasz poprzedni rząd wprowadził te legitymacje, wprowadziliśmy te legitymacje po to, aby uczniowie szkół społecznych, uczniowie szkół w innych systemach oświaty innych państw, szkół europejskich etc. mogli otrzymywać polską legitymację. I tu nie chodzi wcale o żadne przejazdy w Polsce. Oczywiście *de iure* również o to chodzi, ale polskie legitymacje szkolne przede wszystkim miały być pokazaniem, że państwo polskie widzi, popiera, docenia wysiłek rodziców i uczniów polonijnych poza granicami kraju, którzy korzystają ze szkół na przykład właśnie społecznych, weekendowych, że w każdą sobotę wiozą kilka, kilkadziesiąt kilometrów w jedną stronę polskie dziecko. Państwo polskie pokazuje: widzimy to, wiemy, doceniamy i dlatego przekazujemy państwa dziecku oficjalny dokument państwa polskiego.

Druga rzecz to danie takiemu młodemu uczniowi narzędzia do tego, aby mógł w swoim dorobku, młodym dorobku naukowym chwalić się swoim zaangażowaniem. W bardzo wielu krajach, zwłaszcza krajach anglosaskich modne jest to, że przy rekrutacji odpowiednio do szkoły średniej czy na uniwersytet młody człowiek ma się pochwalić swoim dorobkiem pozaszkolnym, poza tym wymagany w podstawowym programie szkolnym. Chodziło o to, żeby on mógł pokazać wśród swojego dorobku to, że właśnie przez ileś lat co sobotę jeździł uczyć się dodatkowego języka, dodatkowej kultury, geografii, dzięki temu, że państwo polskie umożliwiło przekazanie mu legitymacji, oficjalnego dokumentu państwa polskiego. On mógł przekazać profesjonalny, piękny dokument jako załącznik swojego dorobku przy rekrutacji do szkoły średniej czy na uniwersytet, a nie wydruk z drukarki z tej szkoły sobotniej. Z całym szacunkiem, ale jednak dokument oficjalny państwa polskiego to zupełnie lepiej wygląda.

Trzecia rzecz. Oczywiście też pokazujemy, że jak przyjeżdżasz do Polski, a jesteś polskim uczniem i polskim nauczycielem – co tu nie padło w tym bardzo okrojonym materiale – to państwo polskie traktuje cię jako polskiego ucznia bądź też polskiego nauczyciela i tu ten szereg ulg na przejazdy, wejścia do muzeów, teatrów etc. I oto w tej sprawie chodzi.

Teraz, drodzy państwo, spotykamy się, żeby pochylić się nad tym, jak ta nowa inicjatywa, trwająca dopiero od kilku lat, funkcjonuje. I co? W materiale nie mamy ani jednej informacji, ile legitymacji polonijnych zostało wydanych, jaki jest trend, jakie są problemy Czy wiemy, ile było w zeszłym roku wydanych legitymacji polonijnych?

Posel Wanda Nowicka (Lewica):

Jest.

Posel Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Nie jest. Pani nie rozumie, co pani czyta. Mówię właśnie, że...

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Śłuchajcie państwo, pan poseł Dziedziczak ma głos, dajmy skończyć. Później będą następne osoby.

Posel Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Po prostu trzeba nam przedstawić podstawowe informacje. Tabelka dotycząca danych z roku 2025 i 2024 jest związana ze szkołami polskimi ORPEG-owskimi, a my pytamy o legitymacje polonijne związane ze szkołami społecznymi i innymi szkołami polskimi funkcjonującymi poza granicami kraju. Tu nie ma żadnych informacji, jaka była ilość wydanych legitymacji w zeszłym roku, 2, 3, 5 lat temu, jakie mamy sygnały ze strony konsulów, jakie mamy sygnały ze strony organizacji polskich zajmujących się edukacją. Dlaczego aktualnie na przykład Instytut Kolbego, prowadzący finansowanie polskiej edukacji poza granicami kraju, zrezygnował z wymogu legitymacji szkolnych, aby wypłacać organizacjom pozarządowym prowadzącym społeczne szkoły pieniądze, subwencje? My wprowadziliśmy taką zasadę, że dobrze, aby uczniowie mogli pochwalić się legitymacjami, aby szkoły mogły się pochwalić legitymacjami uczniów weryfikowanymi przez konsulatory... i dopiero wtedy zwracać się do państwa polskiego o środki.

Dotychczas było tak, że organizacje pozarządowe deklarowały liczbę uczniów. Nikt tego nie weryfikował, nie był w stanie. My wprowadziliśmy wymóg legitymacji polonijnych, aby nie było martwych dusz i aby uczciwie pracujące organizacje pozarządowe dostawały dotacje. Państwo, przejmując władzę, z powrotem wrócili do deklaracji uznaniowej. Jaki był tego cel? Może tu pani dyrektor Witan powie, o co chodziło, co chcieliście osiągnąć. Czy teraz jest lepiej? Czy tych legitymacji jest więcej wydawanych? To tyle.

Ja jeszcze pozwolę sobie ewentualnie coś dopowiedzieć. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Ale śmiało, mamy czas.

Poseł Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Nic nie wiemy na razie, więc jak jakiegokolwiek informacje otrzymam, to wtedy.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Dobrze, rozumiem, że już pan wie, co pan dopowie.

Czy jeszcze są zgłoszenia? To bardzo proszę o udzielenie odpowiedzi.

Zastępca dyrektora departamentu MEN Magda Witan:

Może ja zacznę. Informacja ze strony Ministerstwa Edukacji Narodowej została opracowana zgodnie z naszymi kompetencjami. Minister edukacji nie ma aż tak szczegółowych danych, jeśli chodzi o statystyki wydawania legitymacji przez konsulów. My takiej informacji w naszym resorcie bezpośrednio nie mamy.

Poseł Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Ale nie interesowaliście się? To nie jest dla was ważne?

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Panie pośle, pan bardzo długo mówił.

Poseł Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Nie mogę tego zrozumieć.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Zadał pan pytania, teraz są odpowiedzi. Proszę bardzo.

Zastępca dyrektora departamentu MEN Magda Witan:

Myślę, że to pytanie powinno paść po prostu do innego resortu. Oczywiście mamy na bieżąco bardzo dobrą wymianę informacji z MSZ. Natomiast tak szczegółowych danych... Też nie chciałabym tutaj państwa wprowadzić w błąd, jakie są konkretne dane.

Z tej wypowiedzi tak naprawdę wylapałam jedno pytanie, więc do tego się odniosę. Dlaczego Instytut Rozwoju Języka Polskiego nie wprowadził wymogu posiadania legitymacji? Ponieważ już w poprzednich latach, nawet na początku jak powstawał instytut, pojawiały się problemy, że nie każdy rodzic chce złożyć wniosek o wydanie legitymacji. Zdarzało się, że organizacja polonijna przykładowo ma 100 uczniów i oferuje naukę do setki dzieci, natomiast legitymację ma tylko 50 osób. Gdyby środki były przekazywane tylko dla tych 50 osób, to nie byłaby widoczna cała reszta. To jest m.in. jeden z tych argumentów, dlaczego nie uzależniono wypłaty środków. Natomiast zapewniam, że Instytut Kolbego od co najmniej 2 lat tak szczegółowo weryfikuje wszystkie wnioski i przeprowadza kontrole, że nie ma ryzyka, że są tzw. martwe dusze, jak to zostało nazwane. Czyli sposób działalności instytutu, sposób ogłaszania konkursów, weryfikacja tych wszystkich ofert w ostatnich miesiącach czy ostatnich latach jest na tak wysokim poziomie, że myślę, że nie ma żadnego ryzyka.

Natomiast jeden z głównych powodów to jest ten, który powiedziałam, czyli legitymacja jest wydawana na wniosek rodzica, a też nie każdy rodzic chce taki wniosek złożyć.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Proszę.

Naczelnik wydziału w departamencie MSZ Renata Trzecińska:

Odpowiadając na pytanie, do jakich zniżek uprawnia legitymacja szkolna wydana uczniom i nauczycielom polonijnym, należy stwierdzić, że legitymacja ucznia uprawnia do zakupu ulgowych biletów. Wysokość ulgi to 37% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych na podstawie biletów

jednorazowych lub 49% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych oraz środkami publicznego transportu autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej na podstawie imiennych biletów miesięcznych.

Jeżeli chodzi o legitymację nauczyciela, to daje prawo do 33% zniżki przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych oraz środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej na podstawie imiennych biletów miesięcznych. Dokument daje też prawo do skorzystania z ulgowych biletów wejściowych do muzeów i parków. Warto tu podkreślić, że legitymacja jest ważna jedynie z ważnym dokumentem tożsamości ze zdjęciem.

Zastępca dyrektora departamentu MEN Magda Witan:

Mogę? Przepraszam tylko jedno zdanie. Według mojej wiedzy, nie ma harmonizacji też na poziomie unijnym, jeżeli chodzi w ogóle o jakiekolwiek ulgi w transporcie. Po prostu to są rozwiązania krajowe.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Dziękuję bardzo.

Jeszcze poseł Dziedziczak. Czy ktoś z państwa jeszcze?

Poseł Michał Jan Dziedziczak (PiS):

Czy mógłbym poprosić o informację, ile w zeszłym roku zostało wydanych tych legitymacji przez państwa konsulów, ile 2 lata temu, ile 3 lata temu?

Główny specjalista w Departamencie Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych Przemysław Ołowski:

Dzień dobry. Wysoka Komisjo, jeśli chodzi o 2025 r. sprawozdania konsularne, sprawozdania polonijne konsulowie przesyłają do końca stycznia, więc my nie mamy informacji na temat 2025 r. Natomiast już od 2017 r. prowadziliśmy takie statystyki. W 2017 r. wydaliśmy lub przedłużyliśmy, czyli to były czynności konsularne, 30 tys. czynności wydanych i przedłużonych legitymacji, w 2018 r. – 24 tys., w 2019 r. – 32 tys., w 2020 r. był spadek ze względu na pandemię, wtedy wydaliśmy i przedłużyliśmy 18,9 tys., w 2021 r. był wzrost – 42 tys., w 2022 r. najwięcej – 48,6, w 2023 r. – 41 tys. i w 2024 r. – 39 tys.

Tak jak pan poseł zaznaczył, tendencja wzrostowa w 2022 r. do 48 tys. wydaje się być powiązana z tym, że dotacje przez KPRM były powiązane z liczbą wystawionych legitymacji. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Zbigniew Konwiński (KO):

Dziękuję bardzo.

Więcej zgłoszeń nie widzę. Wyczerpaliśmy porządek. Zamykam posiedzenie. Dziękuję bardzo.